

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH260027

NAZWA
OBSZARU Ostoja Gaj

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH260027	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Ostoja Gaj

1.4. Data opracowania 2009-02	1.5. Data aktualizacji 2025-05
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-09
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 27 lipca 2023 r. w spr. soo Ostoja Gaj (PLH260027)

Wyjaśnienia:	Korekta granic - 02.2023 r.
--------------	-----------------------------

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
20.2725

Szerokość geograficzna
50.6756

2.2. Powierzchnia [ha]:
468.2

2.3. Obszar morski [%]
0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2 Nazwa regionu

PL33	Świętokrzyskie
------	----------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
9170			219.72		G	B	C	C	C
9110			36.95		G	B	C	C	C

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki				Populacja na obszarze				Ocena obszaru	
		Nazwa					Jakość		

Grupa	Kod	naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
P	1902	Cypripedium calceolus			p	4	4	i		G	D			
M	1323	Myotis bechsteinii			p				V	DD	D			
M	1324	Myotis myotis			p				V	DD	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N16	60.12
N19	39.13
N23	0.04
N12	0.71
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar składa się z dwóch enklaw. Mniejsza z nich „kompleks Łasków” o powierzchni ok. 180 ha położona jest na północny zachód od Jędrzejowa w obrębie ewidencyjnym Sudół. Większa - „kompleks Łysaków” o powierzchni ok. 290 ha położona jest na południe od Jędrzejowa, w obrębie ewidencyjnym Łączyn. Oba kompleksy otoczone są gruntami ornymi i zabudowaniami. Niewielkie powierzchnie lasów bezpośrednio sąsiadujące z kompleksami leśnymi obszaru Natura 2000 są ich kontynuacją. Brak jest jednak wyraźnych łączników z innymi kompleksami leśnymi – są one oddzielone przynajmniej kilkusetmetrowej szerokości terenami otwartymi. W efekcie enklawy wyraźnie odcinają się od otoczenia i silnie wpływają na krajobraz.

Oba kompleksy charakteryzują się znacznym wiekiem części drzewostanów – wiele z nich składa się w dużej mierze z drzew w wieku 90-100 lat. Podstawowym elementem drzewostanów w obszarze są dęby bezszypułkowe *Quercus petraea*, w mniejszej ilości obecne są również dęby szypułkowe *Quercus robur*. Dotyczy to zarówno płatów obu siedlisk przyrodniczych stwierdzonych w obszarze (grądów i ciepłolubnych dąbrów), jak i płatów, których do tych siedlisk nie można było zaliczyć. Tak znaczny udział dębów jest prawdopodobnie wynikiem stosowania ich jako podstawy odnowień sztucznych w przeszłości. Udział innych gatunków jest znacznie mniejszy – nieliczne płaty grądów cechują się drzewostanem z dominacją lub

znacznym udziałem grabu pospolitego *Carpinus betulus*. Obecne są również drzewostany ze znaczną domieszką buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*, prawdopodobnie w całości pochodzącego z nasadzeń. Nieco odmienny charakter mają drzewostany w obrębie rezerwatu przyrody Gaj. Pochodzą one w dużej mierze z samosiewu i odznaczają się większym bogactwem gatunków drzew – dużą rolę pełni w nich wiśnia ptasia (czereśnia) *Cerasus avium*. Na uwagę zasługuje ponadto znaczny udział jodły pospolitej *Abies alba* w obszarze. W przypadku jej dominacji zbiorowiska leśne zmieniają swój charakter – są praktycznie pozbawione runa i podszytu. Prowadzi to między innymi do zaniku siedlisk przyrodniczych – zarówno ciepłolubnych dąbrów, jak i grądów. W związku z licznym wprowadzeniem w ostatnich latach odnowień jodłowych pod okapem dębów, drzewostany obszaru podlegają obecnie istotnym zmianom. W przyszłości silnie wpłynie to również na krajobraz – dominujące w nim obecnie drzewa liściaste w znacznym stopniu ustąpią drzewostanom iglastym. Innym aspektem gospodarki leśnej jest prowadzenie rębni. Prowadzi to do przejściowego zaniku zbiorowisk leśnych (oraz siedlisk przyrodniczych) i wykształcenia polan ze zbiorowiskami porębowymi. Na obszary te jest następnie wprowadzane odnowienie sztuczne – przede wszystkim dębowe. Pozwala to na stopniową regenerację typowych dla krajobrazu obszaru zbiorowisk leśnych. Szczególnie duże powierzchnie objęte w przeszłości takimi działaniami znajdują się w północno-wschodnich częściach obu kompleksów leśnych. Doprowadziło to do zmiany krajobrazu z typowo leśnego na mozaikę zachowanych i zregenerowanych płatów lasów, terenów otwartych ze zbiorowiskami porębowymi oraz młodników.

Kompleksy różnią się pod względem rzeźby terenu. Kompleks Lasków zajmuje partie szczytowe oraz stoki północne i wschodnie niewielkiego wzgórza. Niewydatne kulminacje zlokalizowane są w części południowo-zachodniej. Najwyższy punkt jednej z nich to ok. 300 m n.p.m. – jest to równocześnie najwyższy punkt kompleksu Lasków. Na wschód od niego, na łagodnym wschodnim stoku, zlokalizowane są zagłębienia terenu powstałe na skutek prowadzonej tu w przeszłości eksploatacji skał. W całości położone są w obrębie rezerwatu przyrody Gaj. Jeszcze dalej na wschód znajduje się płytki wąwóz. Pozostała część obszaru jest bardziej wyrównana, choć występuje tu też kilka mniejszych kulminacji. Łagodny spadek zaznacza się przy południowej granicy obszaru, z wyjątkiem stosunkowo głębokiego (ok. 20 m.) wąwozu o dość silnie nachylonych zboczach, znajdującego się w północno-zachodniej części kompleksu. Biegnie on łukiem w kierunku północnej granicy obszaru. Jest to najniższy położony punkt kompleksu. Natomiast kompleks Łysaków cechuje się stosunkowo wyrównaną powierzchnią, stanowiącą kontynuację równinnego krajobrazu bezpośredniego sąsiedztwa. Nieco łagodniejszy spadek występuje ku południowemu zachodowi i południu. W południowo-zachodniej części występuje płytki wąwóz o łagodnych brzegach.

W budowie geologicznej dominują pochodzące z górnej kredy opoki, wapienie i margle. Utwory te były eksploatowane w obrębie wyrobiska w południowej części kompleksu Lasków, w rezerwacie przyrody Gaj. Ponadto odsłaniają się w skarpie drogi polnej stanowiącej zachodnią granicę kompleksu Lasków. Utwory młodsze występują tylko na niewielkich powierzchniach, wypełniając przede wszystkim zagłębienia terenu. Są to głównie czwartorzędowe osady deluwialne – namuły kredowe. Wypełniają one zagłębienia w kompleksie Lasków. W skrajnie północnej, rozszerzonej części dużego wąwozu występują również czwartorzędowe (plejstoceny) piaski z wkładkami mułków, żwirami rzecznyymi i peryglacialne. Natomiast w południowej części kompleksu Łysaków, oprócz dominujących wszędzie utworów górnej kredy, zaznacza się obecność czwartorzędowych (plejstocen) żwirów i głazów – rezydium gliny zwałowej na osadach kredowych. Gruby żwir i kamienie mogą być obserwowane w odsłonięciach, a czasem również leżące luźno w ściółce leśnej, są one też obecne na południe od przecinającej kompleks drogi asfaltowej oraz w części południowo-zachodniej kompleksu. Obecne są tu również piaski rzeczno-peryglacialne na utworach kredowych oraz piaski rzeczno-peryglacialne z przewarstwieniami żwiru. Są one związane przede wszystkim z przebiegającym w tym rejonie płytkim wąwozem i jego zboczami. Utwory te również pochodzą z plejstocenu oraz cechują się niewielką miąższością. Dominacja w podłożu geologicznym margli ma decydujący wpływ na typ wykształconych gleb. Są one stosunkowo płytkie, gliniaste. W związku z lokalnym zróżnicowaniem ukształtowania terenu i możliwością występowania utworów czwartorzędowych, wykazują one pewną różnorodność. Zarówno w skali całego obszaru, jak i każdego z kompleksów leśnych, zdecydowanie dominują jednak gleby opadowogłajowe właściwe, dotyczy to zwłaszcza miejsc o stosunkowo wyrównanej powierzchni. Tego typu gleby charakteryzują się niewielką przepuszczalnością związaną z dużym udziałem frakcji ilastej. Skutkuje to lokalnym stagnowaniem wody, a także długim utrzymywaniem się kałuż po opadach. Z drugiej strony podczas dłuższych okresów suchych obserwowano wyraźne spękania powierzchni gleby w niektórych częściach obszaru. Natomiast w miejscach o szczególnie płytkim zaleganiu podłoża skalnego występują rędziny. Niezależnie od typu, gleby obszaru cechują się warstwą próchniczną o stosunkowo niedużej miąższości. W granicach obszaru nie występują ciekі ani stałe zbiorniki wodne.

Kompleks Lasków leży w obrębie korytarza Południowo-Centralnego, a konkretnie w korytarzu rzeczonym

Dolina Nidy KPdC-8B. Jego granica przebiega wzdłuż południowej granicy kompleksu Lasków. Kompleks Łysaków jest znacznie bardziej odizolowany pod względem powiązań ekologicznych, ma jednak duże znaczenie jako ostoja przyrody w silnie przekształconym krajobrazie rolniczym.

4.2. Jakość i znaczenie

Ostoja Gaj zabezpiecza dwa kompleksy leśne z udziałem grądów i świetlistych dąbrów.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum i Tilio-Carpinetum). Siedlisko w trakcie prac przeprowadzonych w 2020 r. na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych stwierdzono w obu enklawach, zajmuje łącznie powierzchnię ponad 220 ha. Stosunkowo ubogie runo w większości płatów, powoduje brak możliwości przyporządkowania do podtypu na podstawie składu gatunkowego, jednak z uwagi na położenie w zasięgu występowania przyjęto, że reprezentowane jest przez podtyp: 9170-2 Grąd subkontynentalny Tilio-Carpinetum. W części płatów występuje jednak przytulia Schultesa *Galium schultesii*, która jest gatunkiem typowym dla tego podtypu. Drzewostan zbiorowiska budują przede wszystkim dęby bezszypułkowe, udział grabu pospolitego jest stosunkowo duży jedynie w kilku płatach. Lipa drobnolistna i inne gatunki typowe dla grądów (np. klony zwyczajny *Acer platanoides* i jawor *A. pseudoplatanus*) stanowią niewielką domieszkę. Całkowita dominacja dębów bezszypułkowych jest wynikiem gospodarki leśnej – wprowadzania sztucznych odnowień dębowych, a następnie protegowania tego gatunku, m.in. przez usuwanie grabów i lip, tworzących zwykle niższe piętro drzewostanu. Ujednolicenie składu gatunkowego i uproszczenie struktury spowodowało zaburzenie typowej struktury siedliska. Dodatkowo w obręb siedliska wprowadzone były gatunki iglaste – pierwotnie głównie sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* (wciąż obecna jako wyższe piętro w części drzewostanów), a następnie (w tym obecnie) jodła pospolita *Abies alba*. Oba gatunki mogą naturalnie występować w grądach w specyficznych warunkach środowiska. Płaty grądów w obszarze wykształciły się jednak na stosunkowo żyznych glebach (co wyklucza naturalny udział sosny, która ustępuje w takich warunkach w konkurencji z gatunkami liściastymi) oraz w stosunkowo suchym klimacie, który generalnie nie odpowiada jodle. Gatunek ten w obszarze dobrze rozwija się z odnowień sztucznych, jednak nie stwierdzono jej występowania poza obszarami, gdzie była sadzona – prawdopodobnie nie występowała ona tu naturalnie. Jej udział w drzewostanach obszaru znacznie przekracza występujący w grądach z naturalnym udziałem tego gatunku – zwykle stanowi ona domieszkę, natomiast w obszarze na części powierzchni zdecydowanie dominuje, osiągając nawet 90% pokrycia. Skutkuje to silnym ocienieniem podłoża oraz zmianą jego chemizmu, czego efektem jest ustępowanie gatunków grądowych. Obserwowane liczne wprowadzanie odnowień tego gatunku w płatach grądów pod przerzedzonym okapem drzewostanu dębowego zagraża zarówno powierzchni, jak i stanowi siedliska w obszarze. W związku z uproszczoną strukturą drzewostanu i dominacją w nim dębów bezszypułkowych, do niższych warstw roślinności docierają znaczne ilości światła. Efektem jest bardzo silny rozwój podszytu, w którym najczęściej dominuje leszczyna pospolita *Corylus avellana*. W cieplejszych płatach dość licznie występują ponadto głogi *Crataegus* spp. Silny rozwój podszytu ogranicza z kolei rozwój runa – często zajmuje ono poniżej połowy powierzchni zdjęć fitysocjologicznych. Problemem jest ponadto masowy rozwój jeżyn *Rubus* spp. w runie. Jego przyczyną jest głównie prześwietlenie – zarówno wynikające z przerzedzenia drzewostanu bezpośrednio w obrębie stanowiska, jak i boczne, związane z usunięciem drzewostanu na sąsiadujących powierzchniach przy braku strefy ekotonowej. Runo w płatach siedliska w obszarze jest przy tym generalnie stosunkowo ubogie w gatunki, jest to jednak sytuacja dość częsta w niektórych postaciach grądów. Mimo to stwierdzono dość liczne gatunki typowe dla siedliska. Płaty grądów w obszarze wykazują wiele nawiązań w strukturze i składzie gatunkowym do świetlistych dąbrów *Potentillo albae-Quercetum*. Dotyczy to zwłaszcza płatów w kompleksie Łysaków, jednak zaznacza się też na niektórych stanowiskach w kompleksie Lasków. Znacznie utrudnia to ściśle rozgraniczenie płatów obu siedlisk – zwłaszcza w związku z występowaniem wielu płatów przejściowych, np. zbiorowisk powstałych z dąbrów na skutek sukcesji w kierunku grądów. Generalnie grądy cechują się jednak uboższym runem (zarówno pod względem łącznego pokrycia, jak i liczby gatunków) oraz większym zwarcie podszytu złożonego głównie z leszczyny, z mniejszym niż w świetlistych dąbrach udziałem innych gatunków krzewów.

Reprezentatywność siedliska oceniono na B (dobra). Większość płatów cechuje się nieco zubożonym składem gatunkowym w stosunku do typowych grądów. Istotnym aspektem są ponadto drzewostany stosunkowo jednolite gatunkowo oraz o uproszczonej strukturze, co jest nietypowe dla grądów (cechujących się zazwyczaj wielogatunkowym i wielowarstwowym drzewostanem). Jest to jednak przypuszczalnie efekt gospodarki leśnej.

Powierzchnia względna: C ($2\% \geq p > 0\%$) – siedlisko w obszarze zajmuje powierzchnię niewielką (ok. 0,7%) w stosunku do ogółu powierzchni siedliska chronionej w Polsce.

Stan zachowania: C (średni lub zdegradowany); Stopień zachowania struktury średnio zachowana lub częściowo zdegradowana (III). Siedlisko o ujednoliconym składzie gatunkowym i uproszczonej strukturze drzewostanu. Silny rozwój podszytu oraz niezbyt bogate runo. W drzewostanie znaczny udział sztucznie wprowadzonej sosny i jodły. Ta ostatnia silnie wpływa na strukturę siedliska poprzez ograniczanie rozwoju runa.

Stopień zachowania funkcji: dobre perspektywy (II). Głównym zagrożeniem dla stanu siedliska jest liczne wprowadzanie sztucznych odnowień jodły, które w przyszłości będą pogarszać stan siedliska i negatywnie wpływać na jego powierzchnię. Przy ograniczeniu tego wpływu siedlisko cechuje się jednak dużymi możliwościami regeneracji, w tym polepszenia struktury drzewostanu. Młodniki dębowe stanowią potencjalne miejsce wykształcenia się siedliska w przyszłości. Możliwość odtworzenia: możliwe przy średnim nakładzie środków (II). Utrzymanie i poprawa stanu siedliska wymagają istotnych modyfikacji gospodarki leśnej, obejmujących zmianę składu odnowień oraz niepodejmowanie działań skutkujących ograniczeniem udziału grabu zwyczajnego i lipy drobnolistnej w drzewostanach, a także uproszczeniem jego struktury. Jest jednak możliwe i w dłuższej perspektywie czasowej powinno przynieść dobre efekty.

Ocena ogólna: C (znacząca) – siedlisko o zaburzonej strukturze i niepewnych perspektywach ochrony w związku z nieodpowiednim składem odnowień, jednak potencjalnie o dużych możliwościach regeneracji w przypadku odpowiedniego dostosowania gospodarki leśnej

*91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*) w podtypie *91I0-1 Świetlista dąbrowa *Potentillo albae-Quercetum* w trakcie prac przeprowadzonych w 2020 r. na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych wskazano w kompleksie Łysaków. Cechuje je zwarte, wielogatunkowe runo z licznymi gatunkami charakterystycznymi dla świetlistych dąbrów, takimi jak pięciornik biały *Potentilla alba*, dzwonek brzoskwiniolistny *Campanula persicifolia*, wrotycz baldachogroniasty *Tanacetum corymbosum*, ciemnyżuk białokwiatowy *Vincetoxicum hirsutifolium* i dziurawiec skąpolistny *Hypericum montanum*. Liczne są także gatunki ciepłolubnych okrajków i muraw kserotermicznych, np. klinopodium pospolite *Clinopodium vulgare*, kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum*, koniczyna dwukłosowa *Trifolium alpestre*, ciociorka pstra *Coronilla varia* i traganek szerokolistny *Astragalus glycyphyllos*. Nieco mniej liczne są gatunki łąk zmiennowilgotnych – sierpiek barwierski *Serratula tinctoria* i bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*, a rzadziej czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, przytulia północna *Galium boreale* i goździk pyszny *Dianthus superbus*. Typowa jest też dominacja dębów bezszypułkowych w drzewostanie. Płaty siedliska wykształciły się w typowym dla niego krajobrazie z niskimi wzgórzami zbudowanymi ze skał węglanowych (margle), choć w nieco nietypowym miejscu – na wyrównanej powierzchni z dala od stoków wzgórza. Prawdopodobnie jest to jedna z przyczyn nieco mniejszego bogactwa gatunkowego. Nietypowe jest również stosunkowo duże zwarcie drzewostanu – sięga ono 80% i charakteryzuje się wielowarstwową strukturą. Prawdopodobnie w płatach siedliska w obszarze wypasu nie był prowadzony od wielu dziesięcioleci, prowadzona jest natomiast gospodarka leśna z odnowieniami sztucznymi. Skutkuje to bardziej zwartym drzewostanem i powolną sukcesją w kierunku grądu subkontynentalnego, który jest obecnie dominującym typem siedliska w obszarze. Przejawia się ona przede wszystkim rozwojem podszytu, złożonego głównie z leszczyny. Ocienia on w znacznym stopniu glebę, na skutek czego typowe dla dąbrów świetlistych ciepłolubne i światłolubne gatunki runa zachowują się tylko w miejscach o mniej zwartym podszycie i drzewostanie, np. na brzegach dróg. Cechy niektórych płatów grądów wskazują na ich powstanie w miejscu zajętym w przeszłości przez siedlisko 91I0. Nawiązują one do świetlistych dąbrów, jednak stopień nasilenia przemian wymusza zaliczenie ich do grądów. Z kolei na wschodnich obrzeżach kompleksu Łysaków dość liczne są płaty, w których w związku z dużą dostępnością światła (na skutek oświetlenia bocznego, a poza tym prześwietlenia części drzewostanów) doszło do rozwoju gęstego podszytu złożonego głównie z glogów, co uniemożliwia rozwój runa i skutkuje zanikiem siedliska. Podobnie jak w przypadku grądów (choć w mniejszym stopniu) problemem jest też frutyfikacja czyli masowy rozwój jeżyn w runie. W tej sytuacji świetliste dąbrowy zachowały się jedynie w miejscach, w których warunki środowiska utrudniają sukcesję. Są to powierzchnie położone z dala od brzegu kompleksu i ze stosunkowo zwartym drzewostanem (co ogranicza rozwój glogów i jeżyn), a równocześnie nie wykazujące intensywnej sukcesji w kierunku grądów. Trudno jednoznacznie określić przyczyny małego nasilenia tego zjawiska w części płatów. Prawdopodobnie w dużej mierze jest to uwarunkowane nieprzepuszczalnymi glebami o dużej wilgotności wiosną i suchymi latem. Reprezentatywność siedliska oceniono na B (dobra) – większość płatów siedliska ma nieco zubożony skład gatunkowy, z mniejszym niż optymalny udziałem gatunków ciepłolubnych oraz dużym udziałem ekspansywnego gatunku trawy – kłosownicy leśnej *Brachypodium sylvaticum*; płaty cechują się też stosunkowo zwartym drzewostanem. Powierzchnia względna: C (2 % ≥ p > 0 %) – siedlisko w obszarze zajmuje powierzchnię stanowiącą ok.

0,04% w stosunku do całkowitej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska w kontynentalnym regionie biogeograficznym na terytorium Polski.

Stan zachowania: C (średni lub zubożały stan zachowania), na który składa się: Stopień zachowania struktury: średnio zachowana lub częściowo zdegradowana (III). Siedlisko z dużym udziałem ekspansywnej kłosownicy leśnej oraz zbyt zwartym drzewostanem. Obecne są liczne gatunki typowe. Podszyt rozwinięty w umiarkowanym stopniu, ogranicza rozwój ciepłolubnych gatunków runa, jednak w dalszym ciągu zajmują one znaczący procent powierzchni. Stopień zachowania funkcji - dobre perspektywy (II). Zachowane płaty siedliska nie wykazują bardzo intensywnej sukcesji. Stopniowo jednak zwiększa się zwarcie podszytu, obecne są ponadto obce gatunki inwazyjne. W przypadku przerzedzenia drzewostanu może dojść do znacznego pogorszenia się stanu siedliska na skutek ekspansji podszytu. Możliwość odtworzenia: możliwe przy średnim nakładzie środków (II). Właściwy stan siedliska, a w znacznym stopniu również jego zachowanie, wymaga działań ochrony czynnej – ograniczania rozwoju podszytu, a gdy to jest zapewnione korzystne może być również niewielkie rozluźnienie drzewostanu (np. poprzez usunięcie gatunków obcych dla siedliska). Zabiegi te cechują się niezbyt dużą trudnością, muszą jednak być stosowane regularnie i przez długi czas.

Ocena ogólna: C (znacząca) – siedlisko wykształcone w formie nieco zubożonej i nie do końca typowej. Płaty stosunkowo stabilne w związku ze specyficznymi warunkami środowiska, jednak zauważalne zmniejszenie powierzchni oraz zagrożenie dla utrzymania nie pogorszonego stanu.

W obszarze występuje również 1902 obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*. Stanowisko znane jest od dawna, w 1959 r. utworzono tu rezerwat przyrody dla jego ochrony. Jeszcze w latach 90 ubiegłego wieku stwierdzano tu 67 osobników. Na tej podstawie włączono gatunek do przedmiotów ochrony, jednak stanowiło to zaledwie 0,2% populacji gatunku w Polsce – było zatem populacją nieistotną i włączenie do przedmiotów ochrony było pierwotnym błędem naukowym. W stosunku do poprzedniej liczebności populacja gatunku uległa jeszcze znacznemu zmniejszeniu, obecnie stanowi zaledwie 0,01 % populacji w kraju. gatunek o znaczeniu nieistotnym - ocena populacji D.

Ponadto w północnej części obszaru obserwowane były nietoperze nocek bechsteina *Myotis bechsteini* i nocek duży *Myotis myotis*, dla których jest to obszar żerowiskowy.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	X		b
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	X		b

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ	[%]

Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Barga-Więclawska J. 2007 Inwentaryzacja malakofauny na terenie RDLP w Radomiu. Raport występowania gatunków objętych ochroną w Europejskiej Sieci ekologicznej NATURA 2000; 2. Bróz E., Przemyski A. 1981 Chronione oraz rzadsze elementy flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej. Stud. Kiel. 4 (32) 141-160; 3. Bróz E., Przemyski A. 1981b Chronione oraz rzadsze elementy flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej. Stud. Kiel. 4(32) 141-160; 4. Bróz E., Przemyski A. 1983 Nowe stanowiska rzadkich gatunków roślin naczyniowych z lasów Wyżyny Środkowomalopolskiej. Fragm. Flor. et Geobot. 29(1) 19-30; 5. Bróz E., Przemyski A. 1987 Chronione oraz rzadsze elementy flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej (część II). Stud. Kiel. 4 (56) 7-18; 6. Bróz E., Przemyski A. 1989 Nowe stanowiska rzadkich gatunków roślin naczyniowych z lasów Wyżyny Środkowomalopolskiej. Część II. Fragm. Flor. Geobot. 34(1-2) 15-25; 7. Kulpiński K. Tyc A. 2020. Ekspertyza przyrodnicza dla obszaru Natura 2000 Ostoja Gaj PLH260027; 8. Piwowarski B. 2008 Stan zachowania siedlisk naturalnych w wybranych nadleśnictwach województwa świętokrzyskiego. W: Dyguś K.H., Mędrzycki P. (red.). Społeczno-ekonomiczno-przyrodnicze aspekty zrównoważonego rozwoju. Mat. Konf. Warszawa s. 167-178; 9. Różański W. 1987 Zróżnicowanie i zachowanie zbiorowisk leśnych Niecki Nidziańskiej. W: Kleczkowski A.S. (red.). Wartości środowiska przyrodniczego Niecki Nidziańskiej i zagadnienie jego ochrony. Część 1. Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej 209-283; 10. Szwagrzyk J. 1987 Flora naczyniowa Niecki Nidziańskiej. W: KLECZKOWSKI A.S. (red.). Wartości środowiska przyrodniczego Niecki Nidziańskiej i zagadnienie jego ochrony. Część 2. Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej 15 17-91;

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	1.26	PL04	38.26		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Włoszczowsko-Jędrzejowski	*	38.26
PL02	Gaj	*	1.26

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
Adres:	Polska Szymanowskiego 6 25-361 Kielce
Adres e-mail:	sekretariat@kielce.rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒	Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 22 września 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Gaj PLH260027 Link: http://edziennik.kielce.uw.gov.pl/WDU_T/2022/3201/akt.pdf
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐	Nie	

7. MAPA OBSZARU

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260027

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--